

Er ref/dnr: LI2025/01620

Vårt dnr: 2025/0118

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Stockholm 17 december 2025

Yttrande över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034, specifikt villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma fiskeripolitiken, till europeiska världshavspakten och till unionens havs- och vattenbrukspolitik (COM/2025/559 final)

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen välkomnar att EU-kommissionen vill stärka genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken och den europeiska havspakten, men konstaterar att fondförslaget inte tillräckligt speglar den kritiska ekologiska situationen i EU:s hav.
- Naturskyddsföreningen anser även att beskrivningen av tidigare fonders effekter är missvisande, då den bortser från fortsatt överfiske, sviktande bestånd och att EU:s havsmiljömål är långt ifrån att uppnås.
- Naturskyddsföreningen anser att fondens mål måste knytas tydligare till EU:s bindande miljö- och havsmål, inklusive MSFD:s krav på god miljöstatus före 2030, EU:s biodiversitetsstrategi, Art- och habitatdirektiven, samt FN:s globala mål 14.
- Naturskyddsföreningen noterar att ekonomiska och marknadsrelaterade insatser ges oproportionerligt stort utrymme, medan den ekologiska dimensionen - som utgör grunden för näringens långsiktiga överlevnad - ges otillräckligt fokus.
- Naturskyddsföreningen anser att fondens stöd måste villkoras av faktisk ekologisk nytta, och att indikatorer för bland annat beståndsstatus, övergödning, föroreningar, habitatkvalitet och biologisk mångfald måste ingå i fondens prestationsramar.

Specifika synpunkter

Naturskyddsföreningen välkomnar att EU-kommissionen vill stärka genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken och världshavspakten, samt främja blå ekonomi och kustsamhällens resiliens. Samtidigt är vi oroad över att fondens mål och prioriteringar i praktiken riskerar att underskatta den ekologiska dimensionen och inte fullt ut adressera den försämrade statusen i våra marina miljöer.

Kommissionen föreslår att allt finansieringsstöd till fiske, hav, vattenbruk och Ocean Pact bakas ihop i en fond inom NRP-fonden (2028–2034). Syftet är att stödja fiskerinäringen, kustsamhällen, energiomställning och vissa havsrelaterade insatser.

I förslaget framhålls dock näringens behov betydligt mer än behoven kopplade till havens ekologiska tillstånd. Kommissionen hävdar att detta är förenligt med GFP och andra regelverk inom EU, men utelämnar centrala miljölagar som Havsmiljödirektivet, Naturrestaureringsförordningen, Ramdirektivet för vatten och Art- och habitatdirektivet.

I bakgrunden till förslaget påstås att tidigare fondstöd varit framgångsrikt trots tydliga bevis på fortsatt överfiske med sviktande fiskbestånd¹, miljömål som är långt ifrån att nås² och marina miljöer som är under fortsatt högt tryck. Den inledande bakgrundstexten saknar en realistisk beskrivning av havens ekologiska tillstånd och behovet av att radikalt stärka bevarandet. En förutsättning för en stark fiskerinäring är först och främst havsmiljöer i gott skick, vilket är något som inte tillräckligt tydligt har varit styrande under tidigare fond-perioder.

Trots tidigare EU-fonder och stödprogram för fiskeri, vattenbruk och kustsamhällen kvarstår allvarliga ekologiska utmaningar i svenska hav. Östersjön präglas fortfarande av övergödning, syrebrist, föroreningar och utarmning av viktiga fiskbestånd³, medan Västerhavet har ett fortsatt ansträngt ekologiskt tillstånd, där flera fiskbestånd ligger under biologiskt säkra nivåer och endast begränsade lokala förbättringar har konstaterats⁴. I ljuset av detta framstår de nuvarande formuleringarna i förslaget, som talar om "hållbarhet för haven" och "resiliens" i generella termer, som otillräckliga för att verkligen adressera de akuta miljöproblemen.

Fonden bör tydligare knyta sitt stöd till EU:s befintliga miljö- och havsmål, såsom Marine Strategy Framework Directive (MSFD) med målet att uppnå god miljöstatus senast 2030, Habitats- och Fågeldirektiven för skydd och återställning av känsliga marina habitat, EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 med mål om skydd av minst 30 procent av EU:s hav, samt den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) som syftar till att säkerställa hållbara

fiskbestånd. Stödet bör också bidra till FN:s globala mål 14 (Livet under vatten) och klimatmålen enligt Parisavtalet.

Naturskyddsföreningen har granskat förslaget och vill lyfta några centrala punkter ur ett miljö- och havsperspektiv.

Redan i de inledande skälen (1–4) framgår att unionsstödet ska tillhandahållas inom ramen för Nationella och regionala partnerskapsfonden och bidra till den europeiska havspakten, den gemensamma fiskeripolitiken och utvecklingen av den blå ekonomin. Vi noterar dock att den ekologiska dimensionen av hållbarhet inte är tillräckligt tydlig i skälen. Formuleringar om "hållbarhet för haven" och klimatneutralitet fångar inte in behovet av att bevara biologiska resurser, ekosystemens bärkraft och resiliens, vilket är avgörande för långsiktigt hållbart fiske och vattenbruk. I skäl (3–4) blir beskrivningen något starkare, eftersom bevarandet av marina biologiska resurser explicit nämns, men fokus på faktisk ekologisk återhämtning och skydd för hotade ekosystem är fortfarande begränsat.

Paragraf 5 framhäver vikten av det småskaliga kustfisket. Naturskyddsföreningen stödjer att denna sektor ges särskild uppmärksamhet, eftersom den är starkt beroende av sunda lokala fiskbestånd. Samtidigt innebär detta att fonden måste prioritera och säkerställa att ekosystemens hälsa och biologiska resurser ges en tydligare roll inom ramen för finansiering. Paragraf 6 föreslår förmånsbehandling för småskaligt fiske med upp till 100 procent stödnivå, men småskaligt fiske är inte per definition hållbart. Naturskyddsföreningen anser därför att förmånsstödet bör kopplas till tydliga kriterier för ekologisk hållbarhet.

Paragraferna 7-10 rör olika delar av den europeiska havspakten, miljö- och klimatmål, den blå ekonomin och vetenskapligt baserat beslutsfattande. Naturskyddsföreningen ser brister i att formuleringarna ofta prioriterar innovation och ekonomisk utveckling framför grundläggande ekologiskt skydd. Till exempel riskerar formuleringar som "med utgångspunkt i innovativa lösningar som tas fram genom forskning och vetenskap" att underminera behovet av grundläggande ekologiska åtgärder. Det som krävs är inte främst tekniska lösningar, utan att ge ekosystem faktiskt utrymme att återhämta sig genom skydd och minskad påverkan.

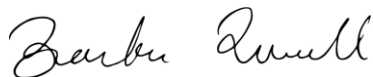
Vi noterar även att mycket fokus läggs på marknadsstöd, producentorganisationer och fiskets ekonomiska aspekter, medan den ekologiska dimensionen får ett oproportionerligt litet utrymme, trots att det är ekosystemets gränser som näringen bygger på. Sammanfattningsvis ser vi att förslaget i många delar främjar ekonomiska och sociala mål, men att den ekologiska hållbarheten och skyddet av marina resurser behöver stärkas.

För att fonden ska kunna uppfylla sina miljö- och havsmålsättningar är det avgörande att ekologisk hållbarhet prioriteras framför generell "blå tillväxt" och innovationsmål. Stöd bör villkoras på faktisk ekologisk nytta och återställande av ekosystem. Tydliga indikatorer och mål bör införas, till exempel att kommersiella fiskbestånd ligger på biologiskt säkra nivåer, övergödning och tillförsel av föroreningar minskar, syresättningen förbättras och marina habitat samt biologisk mångfald återställs. Fonden bör också säkerställa att de planerade åtgärderna är fullt integrerade med MSFD och andra direktiv, så att EU:s havspolitiska mål kan nås på nationell nivå.

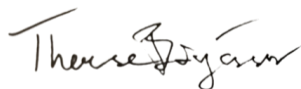
Förordningen har potential att bidra positivt men i sin nuvarande utformning saknas starka mekanismer som säkerställer att stöd prioriterar ekologisk återhämtning framför rent ekonomiska intressen. Vi rekommenderar att bestämmelserna kompletteras med bindande krav på förenlighet med MSFD, Art- och habitatdirektivet, WFD, införandet av ekologiska indikatorer i prestationsramen, öronmärkning för restaurering, samt skarpa förbud mot stöd som ökar fisketrycket eller möjliggör exploatering av känsliga habitat. Miljövillkor måste vara bindande, för att kunna styra pengarna och förvaltning i riktning mot havsmiljöer av god status.

Detta remissvar har utarbetats av Emelie Lundqvist, sakkunnig Hav och fiske vid rikskansliet, med hjälp av Therese Börjesson chef för avdelningen Biologisk mångfald och miljögifter på Naturskyddsföreningen.

För Naturskyddsföreningen
Stockholm dag som ovan

Beatrice Rindevall
Ordförande

Therese Börjesson
Avdelningschef
Biologisk mångfald och miljögifter

Er ref/dnr: LI2025/01620

Vårt dnr: 2025/0118

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Stockholm 19 December 2025

**Yttrande över EU-kommissionens förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS
FÖRORDNING om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den
gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028–2034 (COM/2025/560)**

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen ser positivt på kommissionens ambition att genom degressivitet och stödtak bättre rikta gårdsstödet till lantbruksföretag dit behoven är störst, samt på de föreslagna stöden för omställning till extensiv djurhållning och motståndskraftig produktion.
- Dessa positiva inslag riskerar dock att bli kosmetiska när förslaget samtidigt försvagar både grundläggande miljövillkor och finansiering för miljöåtgärder. Förslaget saknar strukturer för att driva den nödvändiga förflyttningen mot miljömässigt hållbart brukande, tryggad livsmedelsberedskap och fler, inte färre, livskraftiga lantbruksföretag.
- **Avsaknad av öronmärkt miljöfinansiering:** Genom att ta bort öronmärkt budget för miljöåtgärder bryter förslaget direkt mot strategiska dialogens rekommendationer om substantiellt ökad finansiering. Naturskyddsföreningen förordar återinförd och stärkt öronmärkning samt återinförd princip om "no backsliding" – att andelen budget för miljö och klimat inte får minska.
- **Försvagad gemensam politik:** Ökad nationell flexibilitet gällande miljömässiga grundvillkor riskerar undergräva CAP:s gemensamma karaktär och leda till ett race-to-the-bottom där länder med intensiv och miljöskadlig produktion tummar ytterligare på ambitionerna. Sveriges hållbarhetsförsprång riskerar bli en konkurrensnackdel. Ambitiösa, gemensamma grundvillkor måste säkerställas.

Bakgrund och övergripande bedömning

Den gemensamma jordbrukspolitiken behöver bana väg för något nytt

Europeiskt jordbruk står inför sammanlänkade utmaningar som kräver en ny inriktning. Lönsamheten är fortsatt svag trots ökande skördar, antalet lantbruksföretag fortsätter sjunka, den biologiska mångfalden hotas och klimatpåverkan är för hög. Lantbruket förväntas också spela en avgörande roll i uppfyllandet av internationella miljö- och klimatåtaganden, exempelvis naturrestaureringsförordningen. Samtidigt visar erfarenheter från de senaste årens kriser att livsmedelssystemet är sårbart genom sitt beroende av importerade insatsvaror, långa transportkedjor och koncentration av produktion till allt färre enheter. Den strategiska dialogen om lantbrukets framtid i Europa var överens om att "business as usual is not an option"¹.

Den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) har potential att vända denna utveckling, men det kräver att stödstrukturen aktivt och kraftfullt främjar en mångfald av företag i stället för att fördjupa den strukturomvandling som redan drivs av marknaden. Lönsamhet och miljö behöver behandlas som ömsesidigt beroende – inte som konkurrenser om resurser. Svensk livsmedelsberedskap, på både kort och lång sikt, förutsätter en mångfald av företag i hela landet, robusta landskap med hög biologisk mångfald, cirkulära resursflöden, minskat behov av importerade insatsvaror och diversifierad produktion.

Lönsamhet för fler – inte färre

Idag spenderas 80 procent av CAP:s budget på de 20 procent största företagen². En sådan fördelning av offentliga medel står i direkt motsättning till identifierade utmaningar och innebär en ineffektiv användning av offentliga medel. Det är dags för CAP att på allvar ta itu med strukturrationaliseringens destruktiva effekter:

- Ökad sårbarhet vid störningar till följd av fortsatt koncentration
- Försvårade generationsskiften genom hög belåning och stort beroende av kapital
- Minskad biologisk mångfald till följd av alltmer specialiserad produktion och homogena landskap
- Utarmad landsbygd när aktiva lantbruksföretag blir färre
- Försämrade livsmedelsberedskap

Kommissionens förslag innehåller enskilda åtgärder som adresserar dessa utmaningar. Degressivitet och stödtak speglar ambitioner i rätt riktning, men det saknas strukturer som

¹ Strategic dialogue on the Future of EU Agriculture, 2024.

https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-aeall032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf&prefLang=sv

² European Commission, 2020. Factsheet *Working with Parliament and Council to make the CAP reform fit for the European Green Deal*.

https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/d9747b2d-3e13-433c-a475-d4dece70516c_en?filename=factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf

säkerställer tillräcklig budget för att finansiera lantbrukets miljöarbete. Insatserna riskerar att förbli kosmetiska om den övergripande inriktningen fortsätter premiera det mest högavkastande lantbruket på bekostnad av resten.

För att vända den negativa lönsamhetstrenden för svenska lantbruksföretag behöver CAP koppla inkomststöd och ersättningar till åtgärder som stärker en *bredd* av företag i hela landet och som stärker företag med hög miljöprestanda. Svenska lantbrukare behöver konkurrensfördelar för sin relativt sett hållbara drift, inte subventioner för en kapprustning mot mer intensiva och miljöskadliga produktionssystem på kontinenten.

Strategiska dialogens rekommendationer ignoreras

Under 2024 enades EU:s strategiska dialoger om att CAP behöver reformeras för att bättre belöna lantbrukare för miljöåtgärder. Dialogerna betonade särskilt att:

- Finansieringen för miljö- och klimatåtgärder måste öka **substantiellt** under kommande CAP-perioder, från dagens baslinje på 32 procent av budgeten.
- Politiken ska gå från "piska till morot" – från regleringar och sanktioner till incitament och ekonomisk lönsamhet för miljöåtgärder

Förslaget tar dock ett steg i motsatt riktning. Genom att ta bort öronmärkningen för miljöåtgärder och samtidigt fastställa miniminivåer för gårdsstödet, låses större delen av budgeten till annat medan utrymme för höga miljöambitioner saknas. Detta är en fundamental rikttningsförändring jämfört med tidigare reformer.

CAP:s "gemensamma" karaktär och syfte försvagas

Förslaget ger medlemsstaterna större frihet att utforma sina nationella program, särskilt inom miljöområdet. Utan tydliga miniminivåer i grundvillkor, och öronmärkt budget riskerar detta att:

- Skapa stora skillnader i miljökrav mellan länder, vilket försvagar konkurrenskraften för de lantbruksföretag som går längst i sitt hållbarhetsarbete
- Leda till en "race to the bottom" där länder konkurrerar genom att sänka miljöambitioner istället för att stärka dem
- Undergräva själva grundidén med en **gemensam** jordbrukspolitik

Naturskyddsföreningens övergripande synpunkter på reformen

För att CAP ska kunna bidra till ett ekonomiskt livskraftigt och miljömässigt hållbart jordbruk under perioden 2028–2034 förespråkar Naturskyddsföreningen följande övergripande förändringar i förslaget:

1. Återinför öronmärkning för miljöåtgärder

Budgeten måste innehålla öronmärkta miniminivåer för finansiering av åtgärder för miljö och klimat. En sådan öronmärkning är nödvändig för att:

- Säkerställa att strategiska dialogens rekommendationer om substantiellt ökad miljöfinansiering efterlevs.
- Ge medlemsstater som vill gå längre i miljöambitioner en stabil finansieringsbas.
- Förhindra att kortsiktiga ekonomiska prioriteringar helt tränger undan miljöåtgärder.

NRP-fondens öronmärkning är otillräcklig eftersom den inte säkrar nivån på miljöfinansieringen inom jordbruksdelen av CAP.

2. Bevara och stärk gemensamma miniminivåer

För att undvika urholkning av CAP:s gemensamma karaktär måste:

- Grundvillkoren (GAEC) behållas och stärkas, utan ytterligare undantag.
- "No backsliding"-principen återinföras för att säkerställa att medlemsstater inte tar steg tillbaka i sina miljöambitioner

3. Integrera lönsamhet och miljö i alla stödformer

Alla CAP-stöd ska utformas så att ekonomisk och miljömässig hållbarhet förstärker varandra:

- **Miljöersättningar** ska ge verklig lönsamhet, inte bara täcka merkostnader. Detta förutsätter tillräckligt, öronmärkt, budgetutrymme.
- **Investeringsstöd** ska prioritera insatser som stärker både ekonomisk resiliens och miljöhållbarhet, och styra mot kretsloppsbaserad produktion anpassad efter lokala förutsättningar
- **Inkomststöd** ska utformas så att de inte motverkar miljömässig hållbarhet eller låser fast lantbrukare i ökad intensifiering

4. Bromsa strukturuomvandling mot färre och större gårdar

CAP bör aktivt bidra till att balansera marknadskrafter som driver mot allt färre men större gårdar genom att använda större del av budgeten till riktade åtgärder istället för rent gårdsstöd. Att införa degressivitet och stödtak samt att sätta lägre nivåer för gårdsstödet är ett steg i rätt riktning. De riktade åtgärderna bör inkludera kraftfulla kompensationsstöd, stöd till ökad diversifiering och främjande av generationsskiften och nyföretagande.

Specifika synpunkter på förordningstexten

Naturskyddsföreningen bedömer att förordningen behöver stärkas genom följande väsentliga bestämmelser:

- Öronmärkt budget till miljöåtgärder samt principen om "no backsliding" bör återinföras för att säkerställa att miljöambitionerna inte minskar. NRP-förordningen fastställer en miniminivå för gårdsstöd men utan motsvarande öronmärkning för miljöåtgärder, vilket riskerar att största delen av CAP-budgeten binds upp i gårdsstöd med otillräckliga miljökrav.
- CAP-Förordningen behöver tydligt kopplas till naturrestaureringsförordningens målsättningar. CAP utgör ett centralt finansiellt verktyg för att nå dessa mål och måste därför skapa konkreta incitament för restaureringsåtgärder. Denna koppling bör adresseras även vid framtagandet av de nationella rekommendationerna.

Artikel 2

Punkt 1:

Naturskyddsföreningen föreslår att lägga till ett mål: f) Aktivt främja en mångfald av livskraftiga lantbruksföretag som motvikt till marknadsdriven koncentration och strukturrationalisering.

CAP bör bidra till att motverka de marknadskrafter som driver mot allt färre och större gårdar, koncentrerade till vissa platser och med hög specialisering. En mångfald av lantbruksföretag i olika storlekar och med olika inriktningar stärker såväl beredskap som biologisk mångfald. Mindre gårdar med lägre belåning förenklar dessutom generationsskiftet och ökar robustheten i livsmedelssystemet.

I framtagandet av nationella rekommendationer samt framtagande av planen för genomförande behöver relevanta målkonflikter identifieras och motsättningar i stöd elimineras, för att säkerställa en sammanställd incitamentsstruktur som styr mot ökad miljömässig hållbarhet.

Artikel 3

Punkt 7: Ytterligare undantag från grundvillkor/farm stewardship bör inte tillåtas utöver att räkna ekologisk produktion som "green by definition".

Punkt 9: Naturskyddsföreningen anser att miljöersättningar inte ska kunna ges enbart för att uppfylla farm stewardship. Detta skulle utgöra en ineffektiv användning av budgetmedel och underminera principen om att grundvillkoren ska definiera en obligatorisk miniminivå för miljöprestanda

Artikel 4

Naturskyddsföreningen är mycket positiva till krav på att erbjuda stöd till jordbrukare för extensifiering av djurhållningssystem eller diversifiering till annan jordbruksverksamhet.

Detta bör vara möjligt i hela landet, och i alla länder. Ökad diversifiering och extensiv djurhållning har stora fördelar för beredskap, produktion, anpassning till landskapet samt bidrag till naturrestaureringsförordningens målsättningar. I områden med vattenföroreningar på grund av nitratöverskott bör stöd för ökad diversifiering åtföljas av krav på att den totala djurtätheten samtidigt minskar. Nivåerna på djurtäthet bör utformas för att främja extensifiering av samtliga djurslag och premiera betesbaserad djurhållning för idisslare.

Artikel 5

Naturskyddsföreningen anser inte att kopplade stöd ska vara obligatoriska för medlemsländerna eller att budgetandelen som får spenderas på kopplade stöd bör öka (NRP-förordningen artikel 35.5).

Leader är mycket viktigt för både landsbygden i stort och för förutsättningarna att bedriva lantbruk i praktiken. Det är viktigt att leader fortsatt har en tillräcklig budget, denna kan dock ligga utanför de medel som redan öronmärkts till inkomststöd för jordbruket enligt NRP-förordningen artikel 10.2.

Artikel 6

Naturskyddsföreningen tillstyrker starkt ambitionen att bättre rikta inkomststöden genom degressivitet och stödtak. På så sätt påbörjas en förflyttning mot att säkerställa att stödbudgeten spenderas på ett sätt som hjälper dem som är i störst behov av det, samtidigt som resurser frigörs för kollektiva nyttor såsom ersättning för lantbrukarnas miljöåtgärder. Naturskyddsföreningen har ännu inte tagit ställning till lämplig nivå på stödtaket, men noterar att endast en mycket liten andel av stödmottagarna i Sverige beräknas påverkas³.

Den angivna miniminivån för gårdsstödet (NRP-förordningen artikel 35) innebär i praktiken att den största delen av CAP-budgeten blir låst till gårdsstödet, som i nuvarande utformning varken förbättrar lantbrukets bidrag till biologisk mångfald eller minskar klimatpåverkan. Dessutom fortsätter ett gårdsstöd i föreslagen utformning att driva storleksrationalisering genom att gynna redan stora jordbruksföretag. Naturskyddsföreningen anser att en tydligare omfördelning är nödvändig; en mindre andel av budgeten ska gå till gårdsstödet och en större, öronmärkt budgetandel till miljöåtgärder. Gårdsstödet bör fasas ut gradvis över de kommande programperioderna. För att öka förutsägbarheten för lantbrukarna bör en strategi för detta antas på EU-nivå.

Artikel 8

Naturskyddsföreningen anser att starka och tillräckliga kompensationsstöd fortsatt är viktigt för att bidra till att bibehålla lantbruksföretag i hela landet.

Om beräkningen ändras till att kunna baseras endast på antingen ökade kostnader eller minskade intäkter i stället för både och (enligt Jordbruksverkets analys².) riskerar det att ha en

³ Jordbruksverket, 2025. Snabbanalys av lagförslag omfattande regelverket för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027. Dnr 3.1.17-12405/2025.

negativ påverkan på dessa lantbruk. Beräkningen bör därför bestå i dagens format.

Artikel 10

Naturskyddsföreningen tillstyrker förslagen om att miljöersättningar ska finnas för både förvaltningsåtaganden samt omställning till motståndskraftiga system och mer extensiv djurhållning. Dessa bör definieras på ett sätt som säkerställer tydlig miljönytta.

Föreningen är också positiv till möjlighet att ge stöd för nationell lagstiftning som går utöver EU-nivån, i enlighet med punkt 5.

Punkt 3 bör omformuleras till att miljöersättningarna *ska* bidra till följande mål, i likhet med punkt 1 och 2.

Artikel 11

Naturskyddsföreningen anser inte att kopplade stöd ska vara obligatoriska för medlemsländerna eller att budgetandelen som får spenderas på kopplade stöd bör öka (NRP-förordningen artikel 35.5).

Kopplade stöd bör i den mån det är möjligt riktas till krav på ökad hållbarhet, exempelvis djur på bete eller ökad diversifiering. Denna möjlighet adresseras delvis i NRP-förordningen (artikel 35.5) men inte i CAP-förslaget.

Naturskyddsföreningen tillstyrker förslaget att införa obligatoriskt tak för högsta tillåtna djurtäthet i känsliga nitratzoner. Detta bör utökas till att omfatta hela landet.

Artikel 12

Naturskyddsföreningen anser att riskhanteringsverktyg måste utformas för att främja förebyggande insatser och bidra till omställning mot mer resilient jordbruksproduktion. Ersättningssystem som enbart kompenserar stora förluster utan att ta hänsyn till förebyggande åtgärder riskerar att cementera sårbara system och gynna dem som inte investerat i riskförebyggande. Föreningen tillstyrker därför förslaget i NRP-förordningen artikel 38.4 om högre ersättningsnivåer för lantbrukare som implementerat förebyggande åtgärder, men anser att kompletterande incitament för sådana åtgärder också behövs.

Artikel 13

Naturskyddsföreningen anser att punkt 1 bör förtydligas för att säkerställa att samtliga investeringar ska bidra till ökad miljömässig hållbarhet. Investeringsstöden påverkar jordbrukets struktur för lång tid framöver och får inte innebära inlåsning i ohållbara brukningssystem.

Investeringsstöd ska prioritera insatser som stärker både ekonomisk resiliens och miljömässig hållbarhet, och styra mot kretsloppsbasead produktion anpassad efter lokala förutsättningar som bidrar till miljö- och klimatmål inklusive naturrestaureringsförordningen.

Under punkt 4, icke stödberättigande investeringar, bör det läggas till e) Miljöbelastande investeringar som exempelvis intensiv djurhållning på stall som inte anpassas efter arealerna, eller brukande som leder till ökad användning av skadliga insatsvaror.

Enligt NRP-förordningen artikel 35.4 föreslås samtliga investeringsstöd få en ersättningsnivå på 75 procent. Detta skulle innebära en stor förändring jämfört med idag, vilket skulle leda till att försvåra för icke-produktiva miljöinvesteringar och sänka incitamenten för dessa, som idag ligger på 100%. Det skulle också innebära att färre djurstallar får stöd då budgeten inte räcker lika långt.

Artikel 16

Naturskyddsföreningen tillstyrker stöd till unga lantbrukare och erkänner att denna grupp kan ha särskilda behov av riktade insatser. Det är dock viktigt att CAP även kan stärka alla nya lantbrukare, även de som är äldre.

Oavsett stödnivåernas storlek är dock strukturen på de gårdar som ska genomgå ägarskifte avgörande för om generationsväxlingen lyckas. Kapitalintensiva och högt belånade gårdar är väsentligt svårare att överföra mellan ägare och generationer än gårdar med lägre belåning. Detta understryker vikten av att CAP bidrar till att motverka fortsatt koncentration och specialisering, och istället främjar en mer diversifierad jordbruksstruktur med företag i olika storlekar.

Artikel 17

Naturskyddsföreningen tillstyrker förslaget om att införa stöd för avbytartjänster.

Artikel 18

Leader är mycket viktigt för både landsbygden i stort och för förutsättningarna att bedriva lantbruk i praktiken. Naturskyddsföreningen anser att Leader även i fortsättningen bör arbeta med hela landsbygdsutvecklingen och inte enbart riktas till jordbruket.

Detta remissvar har utarbetats av Jenny Ekman, sakkunnig jordbruk och odlingslandskap vid rikskansliet, med hjälp av Pim Bendt, chef för enheten vatten och odlingslandskap på Naturskyddsföreningen.

För Naturskyddsföreningen
Stockholm dag som ovan

Karin Lexén
Generalsekreterare

Pim Bendt
Chef för enheten vatten och odlingslandskap

Er ref/dnr: LI2025/01620

Vårt dnr: 2025/0118

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Stockholm 19 December 2025

**Yttrande över EU-kommissionens förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS
FÖRORDNING om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell
sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet för perioden
2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom)
2024/2509**

Naturskyddsföreningen väljer här av tidsskäl att enbart kommentera de bitar som berör
CAP, det vill säga artiklarna 35-38.

Sammanfattning

- CAP behöver en tydlig öronmärkt budget för miljö- och klimatåtgärder för att säkerställa möjligheterna för ett hållbart jordbruk.
- Alla CAP-stöd bör utformas så att de driver omställningen mot robusta och miljömässigt hållbara system, genom att premiera höga miljöprestationer och skapa starka ekonomiska incitament för långsiktig hållbarhet.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik, CAP, är ett viktigt verktyg för att stärka lantbruket och skapa förutsättningar för hur det ska bedrivas. Naturskyddsföreningen anser att CAP:s budget i större utsträckning behöver riktas till kollektiva nyttor och att stärka de gårdar som behöver det som mest. På så sätt kan det bidra till att stärka en ökad mångfald av lantbruk i landet samt ge lantbrukarna betalt för sitt bidrag till uppsatta miljö- och klimatmål.

Artikel 35

Punkt 3. Förslaget intervall för gårdsstödet, 130-240 EUR, innebär att en mycket stor del av CAP-budgeten binds upp på gårdsstöd. Detta riskerar att kraftigt minska miljöprestandan i CAP och att försvåra för lantbrukarna att göra åtgärder som bidrar till uppsatta miljö- och klimatmål.

Anmärkningsvärt nog saknas samtidigt helt öronmärkning till åtgärder för miljö och klimat, i motsats till de senaste programperioderna. Även principen om "no backsliding" saknas. Naturskyddsföreningen anser att dessa behöver återinföras även till programperioden 2028-

2034 och att rekommendationen från de Strategiska dialogerna att öka budgeten för miljöåtgärder måste följas, från dagens 32 procent till 50 procent.

Punkt 4. Alla miljöersättningar föreslås i nästa period kräva nationell medfinansiering, vilket är ett steg i fel riktning jämfört med den förra reformen då ecoschemes infördes.

Samtliga investeringsstöd föreslås få en ersättningsnivå på 75 procent. Detta skulle innebära en stor förändring jämfört med idag, vilket skulle leda till att försvåra för icke-produktiva miljöinvesteringar och sänka incitamenten för dessa, som idag ligger på 100 procent. Det skulle också innebära att färre djurstallar får stöd då budgeten inte räcker lika långt.

Punkt 5. Naturskyddsföreningen anser inte att kopplade stöd bör vara obligatoriska för medlemsländerna eller att budgetandelen som får spenderas på kopplade stöd bör öka. I de fall som kopplade stöd ändå tillhandahålls bör dessa riktas kring produktionsgrenar som bidrar till ökad robusthet och miljömässig hållbarhet.

Artikel 38

Naturskyddsföreningen anser att riskhanteringsverktyg behöver utformas på ett sätt som främjar förebyggande insatser, bidrar till omställning till mer robusta system och undviker inlåsnings effekter i ohållbara system. Föreningen tillstyrker därför förslaget i Punkt 4 angående högre ersättningsnivåer för företagare som implementerat förebyggande åtgärder, men anser att det också behövs incitament för sådana åtgärder.

Performance framework

Naturskyddsföreningen anser att gårdsstöd, kopplade stöd och kompensationsstöd inte ska räknas som miljöåtgärd i sin nuvarande utformning när det gäller att beräkna hur stor del av budgeten som går till miljöåtgärder. I remitterat förslag föreslås 40 procent av nämnda stöd bidra till miljö, trots att tillräckligt starka miljövillkor saknas för att säkerställa detta.

Detta remissvar har utarbetats av Jenny Ekman, sakkunnig jordbruk och odlingslandskap vid Naturskyddsföreningens rikskansli,

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Karin Lexén
Generalsekreterare

Pim Bendt
Chef för enheten vatten och odlingslandskap